

Мирзоқўлми гушлаган вақсда айлантирамиз

МЕҲНАТ СОВҒАЛАРИ

Октябрь райондаги саноат корхоналари, қурилиш ташкилотларининг коллективлари ети йилликнинг иккинчи йилини меҳнатда катта ютуқларни қўлга киритиш билан аяқлади. Район меҳнатчилари йиллик топишида қўшимча равишда ўнлашча миллион сўмлик турли маҳсулотлар ишлаб чиқаришти. Ҳалқ ҳужалигига пиландан ташқари жуда кўп миқдорда машина ва ускуналар, кенг истеъмол буюмлари етказиб берилди.

Чирчиқдаги саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкилотларининг коллективлари 1960 йилда қўнғончи натижаларга эришди. Прогрессив технология ва илғор иш методларини кенг қўлланш, янги техникани жорий қилиш, коммунистик меҳнат ва юксак маданият шахри номини олиш учун мусобақани авж олдириш натижасида йиллик пландаги натижаларни ўнлашча миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. Қўшимча равишда кўп миқдорда қишлоқ ҳўжалик ва кимё машиналари, бир неча ённинг тоғна минерал ўнг, 20 миң жуфтга яқин пояфазал, миллионларча киловатт-соат электр қуввати ишлаб чиқарилди.

Пахтакор республикалар меҳнаткорлари учун «ХВС-1.2» пахта териш машиналарини қўллаб етказиб беришга астойдил интилган «Ташсельмаш» заводининг меҳнатсавар коллективини 1960 йилда ажойиб галабага эришти. Бир ёқадан бош чиқариб ишлаган машина-созлар зиммаларига олган мажбуриятларини ортга билан бакардилар. Улар вақдадаги 530 та ўрнига пиландан ташқари 600 та яқин агрегат тайёрлашти. Завод коллективи етти йилликнинг учинчи йилида камий билан 5 миңта пахта териш машина-сини ишлаб чиқаришга бел боғлад.

Чирчиқдаги саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкилотларининг коллективлари 1960 йилда қўнғончи натижаларга эришди. Прогрессив технология ва илғор иш методларини кенг қўлланш, янги техникани жорий қилиш, коммунистик меҳнат ва юксак маданият шахри номини олиш учун мусобақани авж олдириш натижасида йиллик пландаги натижаларни ўнлашча миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. Қўшимча равишда кўп миқдорда қишлоқ ҳўжалик ва кимё машиналари, бир неча ённинг тоғна минерал ўнг, 20 миң жуфтга яқин пояфазал, миллионларча киловатт-соат электр қуввати ишлаб чиқарилди.

Бекобод шаҳридаги темир-бетон конструкциялари ва деталлари тайёрловчи заводнинг умумий қурилиши. Бу ерда Мирзоқўлми суғориш учун тайёр каналлар ишлаб чиқарилади.

М. Нурдиннов фотоси.

1964 йил даражасига эришишди

Темир йўл Тошкент бўлимидаги иккинчи йиллик, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари КПСС Марказий Комитетининг Пленумини муносиб меҳнат совғалари билан кўтиб олиш учун бошланган ҳаракатга қўшилиб, юк ортиси йиллик планини мuddатидан илгари—15 декабрда ортиси билан бакарган эдилар. 1960 йилининг 11 ой давомида пиландан ташқари 41 миң вагондан юк бўшатилди. Бу 1959 йилининг шу давридаги нисбатан 60 миң вагон кўпдир.

Темирйўллар вагонлар оборотини яқинлаштиришда 1964 йилга мўлжалланган дарамага эришдилар. Составларнинг ўртача оғирлиги, поездларнинг участкалар орасидаги тезлигини ошириш бўйича белгиланган топириш натижаси яхши бўлди.

Темир йўл бўлимидаги барча корхоналари рентабель ишламоқда. Шунинг учун ҳам ўтган йил мо'байида пиландан ташқари 6 миллион сўмликдан кўпроқ жамғарма олинди. Меҳнат унумдорлиги эса белгиланганига нисбатан 4 процент ортди. Корхоналарда коммунистик меҳнат зарбдори, бригадаси ва коллективия деган шарофти номини олиш учун ҳаракат тобора авж олаётти. Ҳозир бу ватанпарварлик ҳаракати-

да бўлима коллективининг армага ақини иштирок этмоқда. Темирйўлчилар бирқанча ташкилий-техникавий тадбирларни амалга оширдилар. Жумладан, 50 километр узунликдаги темир йўлга темир-бетон шпалларни ётиқинди. «ТМ-3» маркаи янги қудратли тепловозлар олинди ва ишга туширилди. Багча локомотивлари радио алоқаси ўрнатилди. Локомотив ва вагон депозитлари, йўл дистанцияси ва бошқа ҳўжаликларда кўп иш жараёнари механизациялаштирилди.

Бўлима рационализаторлари ва ихтирочилари ишлаб чиқаришни тақомиллаштиришга қаратилган 423 та тақлиф билан чиқдилар. Бу тақлифларнинг 330 таси амалга оширилди. Шунинг эвазига ҳар йили бир миллион 50 миң сўм фойда олиш имкони турган. Темирйўлчилар оғир юкли поездларни бошқаришда ҳам қувончли натижаларга эришдилар. Пиланга қўшимча равишда 3 миллион 436 миң тонна ҳалқ ҳўжалиги юклари ташилди.

Бўлима коллективи ўз имкониятларини ҳисоблаб кўчиб, янги—1961 йил топиригини ҳам мuddатидан илгари бакарши мажбуриятини олди.

С. ИСЛОМОВ.

Ҳўжалик ҳисоби асосида

Чирчиқ электркимё комбинати цехларидаги 25 дан ортққ смена коллективини ҳўжалик ҳисоби асосида ташкил этган. Бу, маҳсулот таннаркини камайтиришда юқори қўриқчиларга эришиш имкониин бакармоқда. Қўпгина сменалар бу соҳа бўйича белгиланган топириқларини анча ортиси билан адо этмоқдалар.

Абдураулов, Кузнецова, Зарипов, Кропильниқ ўртоқлар бошчилигидаги сменалярининг ҳар бири 1960 йилда вомида 300-400 миң сўмдан давлат маблағини тежаб қолди. Бошқа смена коллективлари ҳам жуда кўп миқдорда маблағ тежадилар.

Ҳўжалик ҳисоби асосида ишлаш комбинат бўйича маҳсулот таннаркининг камайтиришга катта ёрдам беришти. 1960 йилда маҳсулот таннарки 1959 йилдагига нисбатан—4 процент камайтирилди. Ҳўжалик ҳисобини қўллашни туфайли тежаб қолинган жамғарма 3 ярим миллион сўмдан ошиб кетди.

П. ВЛАДИМИРОВ.

Ҳиммати балид кончилар

«Ўзбекуголь» комбинатида қарашли кўмир корхоналарининг коллективлари КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленумини шарафига социалистик мусобақани қизитиб, янги маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини 16 декабрдаёқ бакарган эдилар. Шу давр ичиде пиландан ташқари ўнлашча миң тонна ёқил қазиб чиқарилиди. Иш жараёнарини механизациялаш ва автоматлаштириш натижасида меҳнат унумдорлиги белгиланганига нисбатан 4,5 процент ошди. Ҳар бир тонна кўмир таннарки эса 1,2 процент камайд.

Ҳиммати балид кончилар янги йили пиландан ташқари 8 миллион сўмлик янги маҳсулот ишлаб чиқариш билан кўтиб олдилар.

Пленумни муносиб кўтиб олиш учун

«Ўзгавселестрой»га қарашли ёғоч ишлаш комбинатининг коллективини қурилишлари турли эшик, дераза ромилири, полдик тахталарни тобора кўпроқ етказиб бермоқда. Бир ёқадан бош чиқариб, бир тан бир жон бўлиб ишлаган ёғочсозлар йиллик планни мuddатидан бәрнеча кун илгари бакардилар.

Цехлар ўртасидаги ўзаро мусобақадде 1-цех коллективия пешқадамлик қилмоқда. Бу цех корхонада биринчи бўлиб йиллик планни бакарди. В. Назаров, К. Абдуқодирова, Ф. Телегина, Д. Морозов сингари ўртоқлар нормани 130—150 процентдан бакарди, ўз касбдошларига намуна бўлишлатти.

И. РУСТАМОВ.

Леонид Иванович Мокрицкий қурилиш ва ёғочлардан бирини олиб гапини давом қилди. — Мана бу қозонинг унинг пробаи ёибли. Бунда Исмоқул Пўлдошевни ҳўрмат тахтасига ёиш тавсия қилинган. Ўзим коллективини метандай ушотириб қўйди.

«Қурилиш майдони. Станциянинг қад кўтарган баҳайбат биноси кўска бўйи чўзиб, бинокорлар меҳнатига ҳайкал бўлиб турмоқда. Унда иккинчи навбат қурилишининг тўққизинчи қозони ва бошқа қўпгина ускуналар пайванд қилинмоқда. Бинонинг ёида қурилишининг учинчи навбати учун котлаван қазилган. Бу котлавангў сўвса қолган кўл ўрини эслатади, Ҳудди ўша ерда бетончилар ишлари койвейер ускунада давом этмоқда. Бир группа ишчилар фудамент етказиладиган жойни меерица келтириб текислар, иккинчи группа кишилар темир арматураларни тўғри ўрнатишга, унинг қитрак бўлса ҳам қийинлиқ қолмаслиги учун тиришди. Учинчи группадда бинокорлар эса ана шу арматураларни опалувча билан ўрнарди. Ихтиоат тўртинчи группа ишчилар машинада келтирилган бетон қоритмаларини опалувчалар орасига янги қилиб жойлаштириш учун жойболик кўрсатишарди.

Биз бу ушюққ коллективининг раҳбари Исмоқул Пўлдошевни дарҳўқ таъриф қилгандай анча балид бўлиб ва ҳаракатчан эди.

Бетон қоритмаси келтирган машина ўз юрнини сўнгги бор ағдарди. Бетонни жойлаштириб бўлган бинокорлар сал ўғмай юқорига кўтарилишти. Биз Исмоқул билан танишидик. Энди унинг чехриси аазадан таниш кишидай ёқимли туводди.

Мешин гушнаси

Шамол ялаган яноқлари анор пустилогайди ним қизил. Қувноқ кўзларинд эса ўз ишидан мамнуниги сезилиб турарди.

Исмоқул бизнинг саволимизга тез жавоб бераолмай, тўққизинчи қозон ускуналари атрофида уймаланиш ўрган кишиларга қаради. Кейин тутага кўш қарачи қилди. Шу пайт булут орасидан ёриб чиққан чақмоқдай пайвандчиларининг электор оловлари яқираб кетди. Париллаб ёнаётган кўшиқ алангадан сачраган уқунлар фебейер оловдай тўзиб пилан тўкиларди. Исмоқул галининг учини тоғандай тўшунтира кетди.

— Ассий фундаменти тайёрлашдан ташқари ускуналар гапини мустаҳкамлаш ҳам бизларга юклашилган. Дарахтлар ўзини тутиб туриш учун бўйи баравар томир ёлди. Бу гигантнинг ҳам тик туриши учун ҳар бир ускуна тагига маълум миқдорда метан қўйилиши шарт. Бусиз улкан механизмлар ерга кириб кетиши мўмкин.

— Тўққизинчи қозон ишга туширса, станция қуввати қанчига етаси? — Турт юз миң киловатт-соатга. Шунинг билан қурилишнинг иккинчи навбати батамом тугалланади. — Сиз, кўпдан буён ишлайсизми? — Қурилишнинг биринчи кунини. Ҳозир 6 йил бўлиб қолди. — Шундан буён бир касбдами-синиз? — Шундай. Ҳамон бетончи бўлиб ишламоқдам.

— Механизациядан фойдаланиш қандай?

Исмоқул бу саводга жавоб беришдан олдин атрофида ва унинг навбат қурилишининг фундаменти га тикилиди. У шу тарзда жавоб қилди. — Очиқда ишласак, механизация оғиримизни энглиз қилиб туралди. Тайёр қоритмалар заводдан машинада келтирилади. Биз уни жойлаштириш билан банд бўламиз. Агарда бинонинг ичига кириб қолсақ, у вақтда механизациянинг қўлидан ҳеч нарсга келмай қолди, ҳамма қўш қўлга қарайлади. Мен сини ўтган воқеадан бирини айтиб берай. Дастлабки ускуналар ўрнатилган кун эди. Бригадамизга ўша механизмлар тагига метан қўйиш ишчидан нарид берилди. У вақтда мен андиҶа бригадир бўлиб тайинланган эдим. Ишдан қўчиб, бамайлихотир жўнаб кетдик. Эрталаб дарасам пайвандчилар ўз ишларини қилиб битаришибди. Гишт терувчилар ораликни тўлдирингла киринишган. Машина билан бетон келтиришининг илжойи йўқ. Норма бўйича ҳар бир ишчи 4,5 тоннадан бетон ётиқи

ниши керак. Бригадада 27 киши бор. Янги қариб 122 тонна бетон ётиқизишимиз керак. Тўғриси-ни айтсам, бошим қотиб, нимадан иш бошлашимни билмай қолдим. Шунда касбдошлар ёрдамга келишди. Бетон қўлда тайёрланиданган бўлди. Бу ерда яна қийинчилик. Рецепти қандай бўлиши керак? Яна инженерлар, бошлиқлар ёнига югурдим. Шундай қилиб, бир-икки кун роса қийнадик. Кўп ўтмай, ишнинг юришиб кетгандай бўлди. Пилан деганимиз ҳам 170—200 процентга кўтарилиб турди.

— Жоңқулар ишчилардан кимларини кўрсатаоласиз? — Бизнинг бу саволимиз, чамамда, Исмоқулга ёқмади. Чунки у ишчиларни бир-биридан фарқ қилишни ёқтирмади. Ҳар бир ишчи га ҳам ўз кўнганини, ўз гапини топиб муомалада бўлиш Исмоқулнинг ажойиб ҳўсусияталиридан бири. Шундай бўлса ҳам Леонид Иванович ёрдамда Гулнара Тейнаева, Холиқул Жумақуллов, Фавзия Шарафуддинова ва Мамадулла Риёқулловларнинг тузуқина жамоатчи аканияларини аниқлаб олдик.

Республикамизнинг фахри ҳисобланган ГРЭС қурилишининг Исмоқул Пўлдошев бошлиқ бригадаси аъзолари станциянинг учинчи навбат қурилиши учун фундамент ётиқизиб тамомлаштирлар. Бу ерга ўрнатилган агрегатлар станция қувватини 600 миң киловатт-соатга кўтарди.

Биз азамат бетончилар билан хайралишиб қайтганимизда, станция турбаларидан кўтарилиган қувноқ оқ тузути тоғ чўққисини қулоқлаб ётиқизиб қайтайиб булутлар билан қўшилиб кетгандай поёни кўринмас, озад меҳнат улғуворлигини кўзларга кўтарарди...

Дам олиш кунини мен Тейхтош посёлоксидан ўтиб қолдим. Қўллага қайчи ушлаган Исмоқул ўн яратган ҳовли-боғидаги дарахтларни тарашларди. Унинг беш яннар ажаржи қизил Мамлакат бўлса отасининг ёилад у несеп ташлаган бутюқларини ўйинаб, уни ўтказмоқчи бўлар, у ҳам боғни кўпайтиришга ҳисса қўишун келарди. Исмоқул бўлса ўзи севган кўйда хиргойи қиларди:

Бог яратдим, гул дийрин гулга тўлсин деб,

Кимки гулга майли бўлса, бирга бўласин деб.

Бинокорлик ишларига хўмор бўлиман, Меҳнатимга, санъатимга ҳайқал бўласин деб.

А. УБАЙДУЛЛАЕВ.

Оҳангарон шахри.

Бектургон бир нуқтага тикилиб, антагача жим қолди, ҳаёга чўнди. Ошдан кейин ичиб ўтирган пиледадиган анор сувийди кин-қизил палмад чой (Йигит чойини кўюқ ичарди) ҳам совиб қолди. Унинг фикри-анирда: ҳозиргина колхоз радиоюзелидан диктор ўқиган ҲЗКП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Советининг Мурожаати.

«Ҳа, ганаимат кўнлар ўтиб бормоқда, даламизда эса ҳосил ҳали бор, — дилидан ўтказди Йигит. — Мурожаатга амалий меҳнат билан жавоб беришим, эртага бугунгидан кўп тиришим керак. Йўқ, бугунга амас, бошқаларни ҳам кўп тиришга ундашимиз, бутун бригадада суръатини оширишга ивталишимиз керак. Ахир, мен комсомолман-ку...»

«Чойга қонган бўлсан, ётиб дам ол, уха болам, — Омонгул опанинг меҳр тўла товуши ўглининг хаёлини бўлади. — Ҳўйиб ўхласанг, теримда ҳам бўш келмайсан. Мусобақадонинг Бўлдонойдан кейинда қолиб кетмагин, қўзим. Бектургон опанининг юзига таажуб билан тикилиди, сўнгра мийғинида қулиб сўради: — Мусобақадонингизни қаёқдан эшитдингиз, ойишон? Омонгул опа ўглининг ёнига ўтирди-да, чойнақадан пиледага чой кўйиб, бир кўплади. — Она билмайдиган сир борми, ўғлим, — селки сўзлади Омонгул опа. — Биз, кексалар ҳам далага қийиб, қўлимиздан келганича сизларга ёрдамлашармиз. Далада эшитам-да, икковнинг ҳозир бригадда энг олдинда акансалар. — Ҳўп, ойишон, сининг айтган

— 3, саломат бўлсинлар, — Бектургон кўзларини белига қўйиб, қизлар томонга бурлади. — Энди, сагал эртарақ ҳаракат қилмасан, сизларга етиб бўладими?! — Кеча 800 килограмм териб, бригадда ҳаммадан ўзим кетибси-у,

уч теримчи ҳам бир четдан тартиб билан тоза тиришга киришди. Тўшқидам олиш пайтида колхозчилар ошпаз Инкорой Бекмуродова пилшарган мазали шавлани еб бўлиб, бир пилладан чой ичишга киришган-да Бектургон бугун камийда 100 килограммга етказинга аҳд қилганини айтиб, бошқаларни ҳам шунга чақирди. Мурожаатга амалий иш билан жавоб беришга бир оғиздан қарор қилишган колхозчилар пахтазор сари йўл олдилар. Ўша кун Бектургон хирмонга 110, унинг мусобақадони Бўлдоной Усмонова 80, Донохон Мирзақуллова 80 килограмм кўсак тўкиб, 16-бригада аъзоларининг ҳўрматига сазовор бўлдилар.

— Билли, азаматлар, — кекса бригадир Маҳмад ака Алчўрзов ёшларга миннатдорчилик билдирди. — Пахтадан тоғ асаётган қўзларнинг дард кўрмасин!

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

Бир ойда бир йиллик план миқдориди гўшт топширамиз

Коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Москва Кенгашида қабул қилинган Баённоти қўлдан олишга қарор қилдилар. Январ ойидаёқ давлатга гўшт сотиш 1962 йил планини бажариш мажбуриятини олди.

Колхозчиларимизнинг шундай сдати бор: ваъда бердим, уни, албатта, амалга оширадлар. Етти йилликнинг тўртинчи йили учун давлатга 63 тонна гўшт етказиб беришимиз керак. Бунинг амалга ошириш учун бизда ҳамма имкониятлар мавжуд.

ПЛЕНУМ ШАРАФИГА

Фермаиз коллективи, дейди 1-«Давларин» совхози 3-бўлим сўтовар фермасининг мудир Фроқ М. Русалиев, ноябрнинг биринчи ярмидаёқ йиллик сўт тайёрлаш планини шараф билан бажарди.

МУНОСИБ ҲИССА

Урта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номи колхоз аъзолари 1960 йили пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Улар етиштирилган ҳосилни йигиб-териб олиш ва давлатга топширишни ушқоқлик билан ўтказдилар.

МЕХАНИЗАТОРЛАР ҒАЙРАТ ҚИЛИШДИ

Колхоз аъзолари муваффақиятга қандай қилиб эришдилар? Дастлабки терим қатъий график асосида ташкил этилди. Каттадан-кичи ҳамма далага чиқди. Ҳар бир теримчи белгиланган нормани ошириб бажариш учун интилди.

Муваффақиятнинг яна бир омили шу бўлдики, колхоз қишлоғи жойлашган Бектемир посёлкасининг аҳолиси йилнинг ишларини жадаллаштиришда колхоз пахтакорларига яқиндан ёрдам берди.

А. ГЕРАСЬНИН, Бектемир посёлка Советининг депутати.

Тошкентдаги «Уртоқ» кондитер фабрикасида ишлаб чиқариш жараёнидаги тинмай механизациялаштирилмоқда. Суратда: корхонада ишга туширилган янги конвейер линияси.

„Етти йиллик—икки йилда“

Картошка, сабзавот, мева ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда Калинин районидаги Карл Маркс номи колхоз фақат областда эмас, балки республикада илгор ўринлардан бирини эгаллаб келмоқда. Айниқса, бу колхознинг чорвачиликдаги ютуқлари диққатга сазовордир.

Ушунинг билан, тухум ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш топшириқлари ҳам анча ортириб бажарилади. Маълумки, янги йилнинг январ ойида Ватанимиз пойтахти Москвада КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми очилди.

Аммо, китоба бир қанча жиддий камчиликларга ҳам йўл қўйилгани, бу камчилик китобхоналар оmmasини, айниқса, шу колхоз ҳаёти билан яқиндан таниш бўлган кишиларни ранжитмай иложи йўқ. Чунки, 6-бетда колхозда...» 1959 йилда картошка, сабзавот ва полиз экинларининг янги ҳосили 1953 йилдагига нисбатан 220 минг тонна ортиқ бўлганлиги айтилади.

Умуми ишлаётирлар

1960 йилда об-ҳавонинг нуқудай келганлигини қатъий назар, «Малик» совхозини Т. Қўзибоев бошлиқ бўлиб ишчи-механизаторлари йиллик пахта топшириш планини муваффақият билан адо этидилар.

Конгодаги аҳвол

ЛОНДОН, 1 январь. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Лулуа-бургдан хабар беради: Мобуту парашютичлари туганган самолёт кеча Лулуабурдан Кину вилоятига ва Бельгиянинг вассийлигидаги Руанда—Урунди территориясига учиб кетди.

Нонгодаги аҳвол

ЛОНДОН, 1 январь. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Лулуабургдан хабар беради: Мобуту парашютичлари туганган самолёт кеча Лулуабурдан Кину вилоятига ва Бельгиянинг вассийлигидаги Руанда—Урунди территориясига учиб кетди.

Халқаро аҳвол

КУБА ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ РАУЛЬ РОАНИНГ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИ РАИСИ В. А. ЗОРИНГА МАКТУБИ

НЬЮ-ЙОРК, 1 январь. (ТАСС). СССР нинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидидаги доимий вакили В. А. Зоринга —Хавфсизлик Кенгашининг декабрдаги раисига Куба ташқи ишлар министри Рауль Роа мактуби юборди.

АҚШ САХРОНИ КАБИРДА ЯДРО СИНОВАЛРИ ҲТКАЗАДИ

АККРА, 1 январь. (ТАСС). «Ивнинг ньюс» газетасининг махсус мухбири Париждан хабар беради: Кечасида АҚШ Сахрони Кабирда ядро қуроли синовларини ўтказишда қатнашмоқчи.

ИЛГОР СЎТ СОЎУВЧИЛАРГА ТЕНГЛАШИНГ

Суратларда: Чиноз районидидаги «Вревский» наслчиллик совхозининг ўз зиммаларига юксак социалистик мажбурият олган илгор сўт соғувчилардан (чапдан ўнгга) О. Эриязорова, Л. Есимамбетова, М. Нурматова, К. Орипова, П. Маймакова, Н. Индикова ўртоқлар.

ҲАМЗА АСАРЛАРИ ИЗИДАН...

1. БОКУ, АЗИ АСЛАНОВ КҮЧА, УИ-85

Ҳамза Ҳакимзода Нисёйнинг 70 йиллик юбилейини ўтказувчи Ўзбекистон ҳукумат комиссияси Ҳамзанинг энг яқин дўсти, Ҳамза Шохмарданов ваҳидиёни ўқидирганда, Ҳамза Ҳакимзоданинг кўпинча комиссияга раислик қилган революционер-большевик Мирҳомид Юсупов кўлида сақланиб қолган Ҳамза адабий меросини Бокудан, Юсупов оиласидан олиб келиш учун киши юборишни лозим кўрган эди.

1960 йилнинг февраль ойида уч киши (мен, санъатшунос М. Раҳмонов ва Юсуповнинг синглиси Машраб Юсупов) Бокуга йўл олдик: «1—18» совет ҳаво кемаси фозода Озарбайжон томон сузиб бормоқда. Бу сафар кишига нақадар завқли эди. Лекин шунга қарамай, бизлар турли халқларга чўғина эдик.

Чунки, биринчидан, Мирҳомид Юсупов Улуғ Ватан урушининг охириги йилларида Бокуда вафот қилган, иккинчидан, Юсуповнинг уй адреси, унинг синглиси (бизнинг учинчи ҳамроҳимиз) Юсуповнинг асида араб қолган бўлиб, биз Тошкентдан «таваккал» қилиб, шу адреса телеграмма юборган эдик. Бу эса анча хом, чигал масала эди.

2. МИРҲОМИД ЮСУПОВ КИМ ВА УНИНГ БОКУДА ЯШАШ САБАБЛАРИ

Ҳамза Ҳакимзода Нисёй билан ҳаммаҳалла, тенгқур, ҳаммакат бўлган Мирҳомид Юсупов («Қора маҳсуми») бир вақтлар Кўзонда ҳамма ахши тақрири. Уша вақтларда доврак, баҳодир бу йилнинг шухрати биринга Кўзон шаҳрига она эмас, балки бутун Фарғона музофотига ёилган эди. Уни ҳамма «Қора маҳсуми» лақаби билан ҳурмат қилар эди.

«Қора маҳсуми» Юсупов 1918 йилда Коммунистик партия сафиға кирди ва ўша йиллари ички душманларга қарши оловли курашларда мардона курашди. 1918 йилда Кўзон креспотинын реакцион кучлардан ҳимо қилишда актив иштирок қилди. Закасый фронтда қизил гвардиялар сафида туриб жанг қилди, ундан кейин Фарғона водисида босмачи шайқаларни тугатишда актив қатнашди. Шунинг натижасида бу доврак йилгита «Қора маҳсуми» деб ном берилган эди.

Фарғонанинг Ашт районига босмачиларнинг сўнги туп идлийи бўлган Раҳмонкул қўбонини қўриб ташлашда Юсупов Фрунзе қисмида қатнашиб, жуда катта иш кўрсатди. Фрунзе Юсуповнинг бу баҳодирона хизмати тадбирлаб, уни ўз маузер тўпчиғаси билан мукофотлади.

Фарғона водийси босмачилардан тозалангандан кейин Юсупов Москвага, Коммунистлар дорифунунига (КОУТУГА) ўқишга юборилган эди. У ўқини тамомлаб, 1927 йилда хотини Лидия юни ва қизчаси билан Кўзонга қайтди. Лекин ҳали янги тугилган қизчага ном қўйилмаган эди.

ОТАШИН ШОИР ХОТИРАСИ

Янгида В. И. Ленин номлидаги Тошкент Давлат университети филиология факультети биносида оташин шоир Ҳ. Ҳакимзода юбилейига бағишланган катта кеча ўтказилди.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИКАТИ» 4-БЕТ, 3 ЯНВАРЬ, 1961 ЙИЛ.

Ўқини муваффақиятли тамомлаб, Москвада уйланиб, Кўзонга қайтган ўртоғи Мирҳомиднинг келишини эшитган Ҳамза Ҳакимзода Самарқанддан Кўзонга келди ва кучок олиб, Мирҳомид Юсуповнинг уйига кирди.

Ҳамза ака Лидия хоним қўлидан қисалоқин олар экан, унинг лабидиғи ҳодига назар ташлади ва бу қизчага икки ном қўйди: Клара ва Каромат. Клара — Каромат ҳозир шу кунларда 33 ёшда, бола-чақалик, Боку саҳнасининг ёқимли санъаткори бўлиб ишлайди.

Юсупов ўқини битириб келгач, Фарғона водийсида қишлоқ хўжалиғи соҳасининг масъул ўринларида ишлай бошлади. 1931 йилда Озарбайжон ССР ҳукумати Ўзбекистон ССР ҳукуматига мурожаат қилиб, Озарбайжонда пахтачиликни ривожлантириш мақсадида ўзбек пахта усталаридан бир гуруҳи мутахассислар юборишни сўраган эди.

3. ЛИДИЯ ОПАНИНГ КИССАСИ

Мирҳомид Юсупов оиласига иккинчи кув бориб, меҳмон бўлаётган бўлса ҳам, ҳали Ҳамза асарларини сўрашга бетиноланганимиз йўқ. Чунки, Юсуповнинг садоқатли хотини, кекса Лидия Николаевна Юсупованинг кўзидан ёш аримас, юғуриб-елиб, топан-тутангани дастурхон устига тўкмоқда эди. Шу кун бизга келишга ижозат бермади, қиз ва ўғиллари хизматдан қайтгунча Лидия опа ёнида бўлди, у бизга ажойиб тарихлар саҳифаларини очди.

— Мен Москвада оддий ишчининг қизи эдим, биз КОУТУ яқинидаги кўчада яшар эдик, Мирҳомид мени, мен уни севиб қолдик, у йилларида «Ўзбек» деган ном нукунигидек доврак тошманга бўлса керак, мени чўчитганлар бўлди. Лекин муҳаббат сирини, йилгитини ўзбекили отамга қилиб борганда, отам ҳеч чўчимади, ранжимади. Чунки у, ўзбек халқининг истиқболини ахши тушунар эди.

Кўзонга қўлимда қиз кўтариб тушим, Юсупов оиласи мени ҳурмат билан кутиб олди, қизимни қўлмақч бўлиб қилди. Лекин ҳали қизимга исм қўйганимизча йўқ. Москвада исм қўймоқчи бўлганимизда, Мирҳомид «Кўзонга борганидан кейин исм қўямиз, у ерда менинг Ҳамзахон номли адиб дўстим бор. Бунга исмни ўша қўйиб бери!» деган эди. Бу қизимга Ҳамза Ҳакимзода исм қўйган. Шунинг учун ҳам бу қизим санъаткор бўлди.

Бокуда тугилган ўғилларим мана уччаласи: каттаси ҳайкалтарош, ўртанчаси мебель асайдий, энг кичикини отаси ўлган кунининг эртасига тугдими, бу ўрта мактабини тамомлаб, Фарғона нефтичиларига бориб қўшилмоқчи...

Лидия опанинг қиссаси шу ерга етганда Ҳамза ҳақида сўз очиниға пайт келди: — Мирҳомид ака Ҳамза Ҳакимзоданнинг энг яқин дўсти эканлигини айтиб берингиз. Лекин Мирҳомид ака олиб келган Ҳамза асарлари тўғрисида ҳам гапириб берсангиз, бор бўлса кўрсатсангиз...

Бу сўзлардан кейин Лидия опа, болалари бир-бирларига маънос мазмунида қарашиб олдилар. Сўнг Лидия опа шовиб ичкари уйга кириб, иплар билан қаттиб ташланган

эсим катта альбомни кўтариб чиқди.

— Мен уруш йилларида уч ёш бола билан қишлоқма-қишлоқ кўчиб юриб, Мирҳомиднинг энг муҳим ҳужжатларидан тортиб, китоблари, бир боғдам қоғозлари, улар ичида Ҳамза Ҳакимзоданнинг шеърларини, пьесаларини йўқотдим! Бу менинг айбим билан эмас, босқинчи фашистларнинг айби, касофатига йўқолди! Бўлганда, турганда бу вақтгача Ўзбекистонга, Ҳамзанинг ҳақиқий меросхўри бўлган ўзбек халқига тортиқ қилган бўлар эдим!

Лидия опанинг афсус ва қайғу оҳангида, кўнгра ёш олиб туриб сўзлаган бу узрларидан кейин қайноқ суҳбатта сукунат чўқди, катта умидлар бағишлаган сафаримиз бўшга ўхшаб қўрина бошлади, шу хомилшан орасида кўпдан бери қўлга олинмаган кўнгра альбомни титар эканмиз. Фарғона, Бухоро ва Хоразмда олиб боришга, босмачиларга қарши жангларда қатнашган, Совет ҳокимиятини Ўрта Осиёда мустақамлашда фидокорлик кўрсатган биринчи кишиларнинг тарихий расмлари билан бирга, Ҳамза Ҳакимзода Нисёйнинг уч расми ҳам бор эди. Бу альбом Ўзбекистон музейларига топшириш учун Юсупов оиласи томонидан бизга топширилди.

Бизни ортқ афсуслангангирган нарса Ҳамза ёдгорликлари Улуғ Ватан урушининг серташвиш йилларида йўқолиб кетганлиги бўлса, айниқса, улар орасида Ҳамзанинг сўнги муажжали драмаси — «Қора сочининг ҳам бирга йўқолганлиғидир!»

Бунинг учун, даббат, совет халқи бошига оғир кудфатар келтирган уруш оқбатарлари, Лидия опа айтгандек, гитлерчи фашистлар сабаб бўлган. Юсупов фронтда, унинг хотини уч ёш гўдак билан Озарбайжон районларидан бирида ҳаёт кечирини ўша оғир йилларда уч ёш гўдакни саламат сақлаб қолишдан бўлак ҳеч нарса Лидия опа кўнгра кўрнмаганлиғи сабаб бўлган.

Аммо бизда қаноат ҳосил қилдирган нарса шуки, Ҳамза Ҳакимзода адабий меросларидан бир бўлагини, бир богчаси гарчи ҳозир номаълум бўлса ҳам, Озарбайжонда сақланган.

Тахмин қилишимизча, Ҳамзанинг Озарбайжонга етиб келган бу номзалум («Қора сочининг мустасно») асарларини атоқли шоир ўз умирининг охириги йилларида Шохмарданов яшаб, яратган. Юсупов Ҳамзани дафи қилишдан кейин, у яшаган ҳужрадан бу асарларни қўлга олган ва ўша вақтда ҳеч кимга ишониб топширмаган. Шу жумладан, Ҳамза аканинг ўзи билан бирга олиб юрайдиган кичкина танбурчасини Юсупов 1940 йилда ўзбек халқ чоғу ансамбли Бокуга борганда, ансамбль раҳбари, Ҳамза Ҳакимзоданнинг шоғирдларидан бира бўлган Тўхтасин Жалиловга топширган. Бу танбур ҳозир Тўхтасин акада сақланмоқда.

Ҳамза асарлари изидан қардош Озарбайжон республикасининг гузал пойтахти Бокуга бориб, у ердан ажойиб таассуротлар ва Ҳамза Ҳакимзода ҳақидаги янги маълумотлар билан қайтдик. Биз, унинг шоғирдлари — ўзбек ёзувчилари Бокудан қайтар эканмиз, Ҳамзанинг ажойиб изидан бориб, у яратиниға уағурама асарлар яратиниға бел боғладик.

Собир АБУДУЛЛА, Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ҳамза Ҳакимзоданнинг шоғирди, шоир-драматург.

Пойтахтимизнинг сквер ва майдонларида ўрнатилган Янги йил арчалари атрофи шу кунларда хушхажак болалар билан гавжум. Суратда: Тошкентнинг Комсомол майдонидиғи арча атрофида.

Кисса саҳифларида

Куйи Чирчиқ районидиғи Димитров номли колхоз аъзоларидан юздан кўпроқ киши Ўлий ўқув юртига ва техникаларнинг кундузи ва сиртки бўлимларида ўқиб турибдилар. Бу студентларнинг кўплари колхоз йўлнамаси билан ўқишга юборилган.

КОЛХОЗНИНГ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ ФОНДИ

Куйи Чирчиқ районидиғи Димитров номли колхоз аъзоларидан юздан кўпроқ киши Ўлий ўқув юртига ва техникаларнинг кундузи ва сиртки бўлимларида ўқиб турибдилар. Бу студентларнинг кўплари колхоз йўлнамаси билан ўқишга юборилган.

Урта Чирчиқ

Урта Чирчиқ районидиғи Димитров номли колхоз аъзоларидан юздан кўпроқ киши Ўлий ўқув юртига ва техникаларнинг кундузи ва сиртки бўлимларида ўқиб турибдилар.

Чирчиқ

Чирчиқ районидиғи Димитров номли колхоз аъзоларидан юздан кўпроқ киши Ўлий ўқув юртига ва техникаларнинг кундузи ва сиртки бўлимларида ўқиб турибдилар.

Жамоатчиликнинг актив ёрдамида

Марксизм-ленинизм назариясини мустақил равишда ўрганаётган пропагандист, агитатор, активлар Тошкентдаги сийсий маориф уйда тажрибали мутахассислар билан учрашиб, улардан керакли маслаҳат ва консултация олиб турадилар. Бу ерда олиб борилаётган ишларнинг кўлами тобора кенгайиб бормоқда. Бунга жамоатчиликнинг тобора охиб бораётган роли катта ёрдам бермоқда.

ДАЛА ШИЙОНЛАРИДА КУТУБХОНАЛАР

Оржоникидзе районидиғи «Қизил Ўзбекистон» колхозини коммунистик меҳнат бригадасининг бошлиғи Анвар Этамназаров бу йил саксонга китобни ўқиб чиқди. Пахтакор бу раҳам билан ўз коллективни эришган ишлаб чиқарини кўрсаткичлари сингари фахрланди. Бригада ҳозиргача ҳар гектар ерда 48 центнердан «оқ олтин» олди. Колхоз кутубхонаси ўз алмасув фондидан бир тўп китобни қозоғга ахшилаб ўраб

ПУЛ АЛМАШТИРИШ БОШЛАНДИ

Областимизнинг шаҳар ва қишлоқларида ҳамма республика миқдоридаги пул алмаштириш пунктларида 1961 йил 2 январдан қизини иш бошлади кетди. Пунктларнинг маълуми ходимлари меҳнаткашларга ахши хизмат қилмоқда.

Т. НАЖМИТДИНОВ

ТОШКЕНТНИНГ ТАДЖИҚ ЗАРАФИДА

«ТОШКЕНТНИНГ ТАДЖИҚ ЗАРАФИДА» ТЕАТР НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— 3/1 да эрталаб Евгений Онегин, 4/1 да эрталаб премьерга Оатин кели.

КИНО

Қалъа сирини — «ВАТАН» (эрталаб соат 10-20 минутда). Бировининг ташвиши — «ВАТАН», «ИСКРА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечкурун). Чол ва денгиз — «МИР» (кундуз ва кечкурун).

ЭЛЕВИЗОР ЭКРАНИДА

3 ЯНВАРДА 12.00. Мультипликацион фильм — «Яттироқ юрт». 12.15. Кинофильм — «Каштанка». 12.45. Кинофильм — «Кочубей» (Ўзбек тилида). 19.00. Вадий хавсқорлар кикросида концерт. 19.50. Хужжатий фильм — «15 йилгиз».

Редактор ўринбосари М. ҚОРИЕВ.

Янги Гулливер — НАВОИЙ

«СИНТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 12 ва 1 да). Бўрон олдига — НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКISTON» (кундуз ва кечкурун). Муъжизакор — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечкурун).

КОНКУРС

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ Конкурда ўзбек тилини ахши билган, 30 ёшдан охиқ бўлмаган кишилар қатнаша олади. Конкур муддати — ҳозирдан 1961 йил 1 февралгача. Керакли маълумотлар тўғрисида театрининг надрлар бўлимига муурожаат қилинсин.

Тошкент, «Правда Востока» кўчаси 26. РЕДАКЦИЯ БУЛИМЛАРИ ИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Коммутор — 26334 ва 33262 орқали: Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808, 136. Совет кўрилиши бўлими — 138. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040, 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Санъат ва транспорт бўлими, Маданият бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 29040, 50. Секретариат — 34808, 115. Эълонлар бўлими — 28142.